

P I S A T E L J I O S V O J E M D E L U

Alojz Ihan

Meje časa, meje literature

Nekako sem se že navadil živeti v razdrobljenem svetu strokovnjakov in specialistov, ki znajo za primerno ceno dovolj natančno zdiagnosticirati moje telo, moj avto, moje frustracije, moj finančni položaj, mojega boga; zlasti spoštujem tiste med njimi, ki se zavedajo tudi mej svojega specialističnega znanja in so pripravljeni priznati nemoč, kadar so moji problemi zunaj njihovega strokovnega polja. Navadil sem se v tem duhu sprejemati celo svet umetnosti in v njem svet poezije, čeprav vem, da se dojemanje poezije kot ene od subspecializacij današnjega sveta nekako ne sklada z idejo o njeni univerzalnosti. Pesniki, specialisti rimajoče eksistence, ki se shajajo na kongresih in workshopih, kjer drug drugemu delijo potrdila o globinah miselnih vrtin – to zveni prebanalno za romantično dušo sedemnajstletnika, kasneje pa človeka izkušnje pripravijo tudi na sprejem tako cinične podobe.

Seveda nam je vsem jasno, da je univerzalno dojemanje sveta mogoče le v primeru, ko univerzalno pomeni površno, obče, vsakdanje. V resnici noben filozof ne more neobremenjeno, nefrustrirano razumeti pogleda genetika na gene, ali pogleda atomskega fizika na valovanje energij. Obenem sta genetik in atomski fizik strokovnjaka povsem ločenih svetov. Zato je izredno osrečujoče, če občasno iz specializiranih svetov pridejo na dan problemi, ki se zdijo že prav nespodobno univerzalni, skupni atomskemu fiziku, genetiku, filozofu in celo pesniku.

V zvezi s tem se na primer spomnim Borgesove novele o Ireneu Funesu, ki ga je pri devetnajstih letih podrl konj, da se je onesvestil. Ko se je spet zavedel, ni bil več normalen človek kot prej, kajti od tistega trenutka ni bil zmožen več ničesar pozabiti. Ireneo je postal žrtev absolutnega spomina. Zapomnil si je vsak trenutek posebej in vse slike slehernega trenutka: »Običajen človek z enim pogledom opazi tri kozarce na mizi; Funes pa vse mladike in grozde in sadove, ki so v uti iz vinske trte. Poznal je oblike južnih oblakov v jutru tridesetega aprila osemnajsto dvainosemdesetega leta in jih je lahko primerjal v spominu z vijugastimi črtami neke knjige iz španskega papirja, ki jo je videl samo enkrat, in z vijugami pene, ki jo je neko veslo povzročilo na Riu Negru na večer pred bitko pri Quebrachu.«

Pri omenjeni Borgesovi noveli me fascinira zmožnost avtorja, da specialistično, domala klinično opažanje pove na način, ki ga vsak bralec čuti kot literaturo. Fascinira avtorjevo zavedanje, da je univerzalnost sveta resda stvar preteklosti, ampak občutek literarnega kljub temu lahko živi enako močno kot kadarkoli prej. Konec velikih zgodb ni konec literature, ampak zgolj konec iluzije, da so velike zgodbe

nujno srž literature. V resnici je pri literaturi vedno šlo za avtorje, za neponovljivost njihove človeške energije, za nadarjenost, s katero so bili zmožni svoj energetski naboj vpeti v glasove, besede, misli, podobe, zgodbe. Meje literature zato nikoli niso bile in ne bodo meje časa, v katerem se je znašel avtor, to bi bila prelahkotna tolažba za literate. Zato nikoli, kadar izdam novo knjigo, nisem posebno dobre volje. Tudi tokrat ne.

ŠTIRI PESMI

JUŽNO DEKLE

Ni se mi zdelo razumno
 ko je prišla za mano iz južnih krajev
 in rekla, da bo ostala, ker me ljubi,
 imel sem še tri ure predavanj na fakulteti,
 potem sestanek upravnega odbora, še eno sejo
 pa zvečer pogovor s sošolcem v Pen klubu,
 lokala bi whisky in melanholično hrepenela
 po pravi ženski duši,
 ki živi zgolj za boga in ne za odstotke iz davčne osnove
 in alimente petnajstega vsak mesec
 ni hujšega od žensk, ki se na pamet naučijo paragrafe
 in vztrajajo pri sleherni napaki v Uradnem listu,
 njihove duše so krokarska gnezda, poganski oltarji,
 prijatelj zna to krasno povedati ob šanku
 avtentično, z občutkom lastne tesnobe in groze
 v njem je pesnik, popotnik, mornar na pustem otoku
 brez ladje in do smrti sam.

Ona pa je stala
 in smrkala, da me ljubi in bo ostala za vedno,
 osuplo sem strmel v njene kovčke v kabinetu
 in godrnjal, da bi bil bolj zadovoljen z razglednico ali pismom
 na steno v pisarni bi si pripel slike in se vsak dan
 spominjal
 dopusta, eksotike, ribiških hiš, beznic in črnega vina,
 spominjal bi se velike, južne ljubezni
 in pretresljivih solz, ki so nama tekle ob slovesu,
 stokrat bi z užitkom preklel avion
 ki me je odpeljal iz raja njenih ustnic
 ki me je dvignil iz globin njenih oči
 na smrdljivo površino sestankov, predavanj, alimentov
 lahko bi poslala razglednico, sem stokal
 in brisal njen smrkelj in solze z antistatično krpo za očala